

Keski-Suomen Sairaanhoidopiiri
Perusterveydenhuollon yksikkö/
Terveystiedon edistäminen ja preventio/
Sapere –hanke

TIIVISTELMÄ
03.09.2009

AISTIEN AVULLA RUOKAMAAILMAAN - SAPERE -MENETELMÄN LEVITTÄMINEN VARHAISKASVATUKSEEN

Tausta

”Aistien avulla ruokamaailmaan” –hanke perustuu pikkulapsille Suomessa sovellettuun Sapere –menetelmään. Menetelmä on käytännönläheinen toimintakonsepti, jolla lapset tutustuvat monipuolisesti erilaisiin ruokiin, niiden alkuperään ja ruokakulttuuriin. Ruoasta saatavat kokemukset ja lapsen omat aistimukset ovat avainasemassa. Toiminnalliset ”Sapere” –tuokiot toteutetaan osana lapsen arkea ja perushoidon tilanteita yhteistyössä kasvatus- ja ruokapalveluhenkilöstön kanssa. Menetelmä korostaa lapsen oman uteliaisuuden ja kiinnostuksen herättämistä ja hänen oman ilmaisunsa tukemista ja kuulemistakin. Lapsi nähdään aktiivisena ja toiminnallisena oppijana, jolla on ainutlaatuinen ja hänelle ominainen tapa kohdata ruokaretkensä antimia. Sapere on lapselle iloinen retki ruokien maailmaan, jossa ruokaan tutustutaan myös leikkimielellä. Menetelmä ottaa huomioon koko lapsen ympäristön. Kasvatuskumppanuus, päivähoito ja kodin yhteistyö, on tärkeä osa toimintaa. Sapere –toimintoja, kuten retkiä torille, marjametsään, leipomoon, maatilalle ja ravintolaan, järjestetään yhdessä paikallisten ruokatuottajien, elintarvike- ja ravitsemisalalan toimijoiden ja järjestöjen kanssa.

Tavoitteet

Tämän hankkeen tavoitteena on kehittää ja tuottaa täydennyskoulutus- ja ohjauskäytänteet ja -aineistot, joilla Sapere –toimintakonsepti voidaan menestyksellisesti seuraavien vuosien aikana levittää, ottaa käyttöön ja juurruttaa varhaiskasvatuksen ammatilliseen toimintaan laajasti Suomessa. Toiminta tuottaa päivähoito ruoka- ja ravitsemuskasvatukseen hyviä käytäntöjä, joilla lisätään ruoan ja ruokailutilanteiden arvostusta ja yhdessä syömisen kulttuuria sekä edistetään lasten ja koko perheen terveiden ruokailutottumusten syntymistä.

Pitkän tähtäimen tavoitteena on, että Sapere –toimintakonseptista tulee päivähoito ruokakasvatuksen ja ruokakulttuurin edistämisen yleisesti tunnettu ja käytetty perusmenetelmä ja lasten ja koko perheen hyvän ravitsemuksen ja hyvinvoinnin edistäminen on osa varhaiskasvatuksen suunnitelmallista ja päämäärätietoista toimintaa. Sapere –menetelmätietous pyritään saamaan myös alan ammatillisen koulutuksen opetussisältöihin.

Toimenpiteet

Hankkeella käynnistetään Sapere -toimintakonseptin levittäminen varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksen, alan opetuksen ja ravitsemisalalan avainhenkilöille ja hanketoimijoille järjestetään valtakunnallinen avausseminaari 1.12.2009 sekä Jyväskylässä että Turussa. Kuntakohtaiset Sapere –menetelmän ohjaajakoulutukset, perehdytys ja Sapere -toiminnot alkavat hankekunnissa vuoden 2010 alussa. Ohjaajakoulutukset kohdennetaan päivähoito moniammatilliselle ryhmälle (kasvatus- ja ruokapalveluhenkilöstön edustajat tiiminä). Tämä ryhmä käynnistää Sapere -toiminnot omissa toimipaikoissaan koulutuksen osana (tavoite 1-4 toimipistettä/kunta tai pienessä kunnassa koko päivähoito tai perhepäivähoito kunnan oman

suunnitelman mukaan). Koulutukseen sisältyy lähiopetusta ja työnohjausta paikan päällä. Tätä varten hankkeeseen palkataan Sapere – lähiojaaja/koordinaattori Jyväskylään ja Turkuun. Hankkeessa syntyvä Sapere –menetelmäsovellustietous ja pedagogiset aineistot julkaistaan www.peda.net –verkkosivustolla, joka myöhemmin linkitetään valtakunnallisesti ja kansainvälisesti ”Makukoulu” -hankkeiden yhteiseen Sapere –sivustoon. Paikallisverkkoihin tuotetaan keskustelufoorumeita vertais- ja asiantuntijatukena varten. Sapere -toimintojen integroimiseksi päivähoiton arkikäytäntöihin Jyväskylässä laaditaan kasvatus- ja ruokapalveluhenkilöstön yhteistoimintaa tukeva Sapere -pedagoginen ruokalista. Tätä toimintamallia testataan myös Turussa. Pedagogisen ruokalistan laatimisesta julkaistaan opas. Hankkeessa syntyvät ammatillisen täydennyskoulutuksen opetussuunnitelmat, verkkomateriaali ja hyvien käytänteiden kuvaukset palvelevat menetelmän käyttöönottoa uusilla paikkakunnilla hankkeen jälkeen.

Hankeaika

Hanke käynnistyi 10.8.2009 ja jatkuu vuoden 2010 loppuun.

Toteuttajat

Hanketta hallinnoi Keski-Suomen sairaanhoitopiiri. Hankkeeseen osallistuvat 7 kuntaa Keski-Suomesta ja Turun kaupunki. Yhteistyökumppaneina ovat hankekuntien toimijoiden lisäksi Jyväskylän ja Turun kesäyliopistot, Turun yliopiston funktionaalisten elintarvikkeiden kehittämiskeskus ja lapsi- ja nuorisotutkimuskeskus, Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatuksen laitos, Jyväskylän ammattikorkeakoulu ja Keski-Suomen varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö Varke. Hanke tekee yhteistyötä kansainvälisen Sapere yhdistyksen kanssa (Sapere International Association, Bryssel/Belgia) ja Örebron yliopiston (Grythytte Akademi/Ruotsi) kanssa. Hanketta ohjaa hankeyhteistyötahojen nimeämä moniammatillinen asiantuntijaryhmä.